



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 369/2018-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. januára 2019 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne [REDACTED] y Baricovej a sudcu Mojmíra Mamojku v konaní o sťažnosti maloletého [REDACTED], [REDACTED], a maloletého [REDACTED], [REDACTED], zastúpených zákonnou zástupkyňou [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], všetci zastúpení advokátom Mgr. Petrom Troščákom, Hlavná 50, Prešov, pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 27 P 448/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo maloletého [REDACTED], maloletého [REDACTED] a [REDACTED], [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 27 P 448/2013 porušené boli.

2. Maloletému [REDAKOVANÉ] a maloletému [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume po 400 € (slovom štyristo eur) a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 100 € (slovom sto eur), ktoré je Okresný súd Prešov povinný vyplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Prešov je povinný uhradiť maloletému [REDAKOVANÉ], maloletému [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 773,64 € (slovom sedemstosedemdesiattri eur a šesťdesiatštyri centov) na účet ich právneho zástupcu Mgr. Petra Troščáka, Hlavná 50, Prešov, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 369/2018 z 18. septembra 2018 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], a maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „maloletí sťažovatelia“), zastúpených zákonnou zástupkyňou [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“ alebo spolu s maloletými sťažovateľmi aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 27 P 448/2013 (ďalej aj „namietané konanie“).

2. Z obsahu sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľka podala 19. decembra 2013 návrh na začatie konania o rozvod manželstva a úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým sťažovateľom na čas po rozvode. Namietané konanie, ktorého chronologický prehľad podrobne rozviedla v ústavnej sťažnosti, je na okresnom súde vedené pod sp. zn. 27 P 448/2013. Okresný súd rozsudkom č. k. 27 P 448/2013-338 z 11. októbra 2016 manželstvo sťažovateľky a odporcu rozviedol. Maloletí sťažovatelia boli zverení do osobnej starostlivosti sťažovateľky, odporca bol zaviazaný k povinnosti prispievať na výživu maloletých sťažovateľov a zároveň bol upravený styk maloletých sťažovateľov s odporcom. Návrh odporcu na zverenie maloletých sťažovateľov do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov okresný súd zamietol. Proti tomuto rozsudku v časti výroku o vyživovacej povinnosti a výroku o úprave styku odporcu s maloletými sťažovateľmi podala sťažovateľka odvolanie. Rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 CoP 4/2017-456 zo 6. júna 2017 bolo rozhodnutie okresného súdu v napadnutom výroku o vyživovacej povinnosti potvrdené a vo výroku o úprave styku odporcu s maloletými sťažovateľmi bol rozsudok zrušený a vec bola vrátená okresnému súde na ďalšie konanie.

3. Predmetom konania tak zostala úprava styku otca s maloletými sťažovateľmi. Sťažovatelia ústavnou sťažnosťou namietajú označené konanie, ktoré v zostávajúcej časti dosiaľ nie je právoplatne skončené. Uvádzajú, že v ich veci bolo vykonaných 6 pojednávaní, viacero výsluchov maloletých sťažovateľov, ako aj znalecké dokazovanie. Sťažovatelia sú presvedčení, že konanie nesmeruje k odstráneniu ich právnej neistoty, teda k právoplatnému skončeniu veci, ale okresný súd svojím neefektívnym postupom konanie nedôvodne predlžuje. Neprimeraná dĺžka konania pritom nie je podľa ich názoru spôsobená právnou alebo faktickou zložitou veci alebo správaním sťažovateľov.

4. Po zhrnutí skutkového stavu veci a citácii relevantnej právnej úpravy sťažovatelia kriticky poukazujú na konkrétne pochybenia, ktoré vidia v postupe okresného súdu. Konkrétne upriamili pozornosť na pochybenie okresného súdu spočívajúce v tom, že uznesením z 26. mája 2014 okresný súd ustanovil znalca a povinnosť zložiť preddavok na trovy dokazovania v sume 500 € uložil (iba) odporcovi. Z dôvodu tejto nesprávnosti

krajský súd musel uznesenie zrušiť vo výroku o povinnosti zložiť preddavok, čo spôsobilo zbytočný prieťah vo veci v dĺžke troch mesiacov. Ďalší zbytočný prieťah v trvaní troch mesiacov identifikovali sťažovatelia v súvislosti s doručovaním znaleckého posudku znalca [REDACTED], ktorý bol okresnému súdu doručený 10. februára 2015 a sťažovateľke až v máji 2015. Nadväzne bol nariadený termín pojednávania až na 11. november 2015. Napokon sťažovatelia poukázali na nesústredenú činnosť okresného súdu, keď uznesením č. k. 27 P 448/2013-471 z 25. augusta 2017 ustanovil znalkyňu, ktorej uložil povinnosť zodpovedať 8 otázok, medzi nimi však i otázku, či je vhodná striedavá starostlivosť a ak áno, v akých intervaloch. Keďže otázka striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov bola právoplatne rozhodnutá, sťažovateľka na túto skutočnosť upozornila okresný súd podaním z 11. septembra 2017. Okresný súd nadväzne uznesením z 8. novembra 2017 zmenil svoje uznesenie z 28. augusta 2017 a otázky týkajúce sa striedavej starostlivosti vypustil. Náprava vymedzenia predmetu znaleckého dokazovania trvala okresnému súdu ďalšie tri mesiace. Dňa 24. apríla 2018 bolo sťažovateľke doručené predvolanie na pojednávanie nariadené na 5. september 2018 spolu s výzvou na vyjadrenie sa k priloženému znaleckému posudku vypracovanému znalkyňou do termínu pojednávania.

5. S ohľadom na hodnotenie priebehu celého konania trvajúceho už viac ako 4 a pol roka sťažovatelia považujú za primerané, aby im bolo v tejto veci priznané primerané finančné zadosťučinenie, a to každému po 4 000 €.

6. Na tomto základe sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil nálezom vyslovil, že postupom okresného súdu v namietanom konaní bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zároveň požadujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal im primerané finančné zadosťučinenie každému vo výške po 4 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

7. Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu z 8. októbra 2018 vyjadril k sťažnosti prípisom sp. zn. 1 SprO 1544/2018 z 25. októbra 2018, ktorý bol doručený

ústavnému súdu 6. novembra 2018. Spisový materiál bol ústavnému súdu doručený 10. decembra 2018. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení zrekapituloval priebeh namietaného konania a ku skutkovej a právnej zložitosti veci uviedol: „*Ide o právnu vec týkajúcu sa rozvodu manželstva rodičov mal. detí [REDAKOVANÉ] a o úpravu práv a povinností k týmto mal. deťom. Vec nie je právne zložitá, avšak v konaní jeden z rodičov (otec) žiadal striedavú osobnú starostlivosť, s ktorou matka nesúhlasila. Z tohto dôvodu bolo nariadené znalecké dokazovanie, ako aj výsluch detí, ktoré sa najskôr kladne vyjadrovali k striedavej osobnej starostlivosti a neskôr svoj názor zmenili, čo otec odôvodnil nahovaraním zo strany matky. V zmysle znaleckého posudku, ako aj vyjadrení maloletých detí súd vo veci rozhodol, manželstvo rozviedol, deti zveril do starostlivosti matky a upravil styk otca s maloletými deťmi. Skutková zložitost' sporu spočívala v protichodných tvrdeniach rodičov ako aj maloletých detí, ktoré bolo potrebné riadne preukázať, aby bol zohľadnení záujem maloletých detí.*“

8. K otázke týkajúcej sa priet'ahov, ktoré podľa názoru okresného súdu mali spôsobiť sťažovatelia, uviedol: „*Rodičia neboli schopní konštruktívneho dialógu ohľadom starostlivosti o deti. pričom otec trval na striedavej osobnej starostlivosti. Maloleté deti spočiatku prejavili viac-menej kladné stanovisko k striedavej osobnej starostlivosti, následne z dôvodu konfliktov medzi rodičmi sa vyjadrovali neurčito. Neochota rodičov vyskúšať striedavú osobnú starostlivosť spôsobila neúčelné odročenie pojednávania. Napriek viacerým návštevám na Referáte poradensko-psychologických služieb ÚPSVaR [REDAKOVANÉ] neboli rodičmi akceptované doporučenia striedavej osobnej starostlivosti, rovnaké tieto neakceptovali ani doporučené konzultácie u klinického psychológa.*“

9. Sumarizujúc uvedené skutočnosti, predseda okresného súdu vyjadril presvedčenie, že okresný súd postupoval v súlade s Civilným mimosporovým poriadkom, vo veci sú pravidelne vykonávané úkony smerujúce k rozhodnutiu a nezistil priet'ahy subjektívneho charakteru na strane zákonnej sudkyne. Súčasne predseda okresného súdu oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania.

10. Ústavný súd 6. novembra 2018 zaslal vyjadrenie okresného súdu právnenému zástupcovi sťažovateľov s možnosťou zaujatia stanoviska v lehote 7 dní od doručenia prípisu. Právny zástupca sťažovateľov sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním doručeným ústavnému súdu 16. novembra 2018, v ktorom uviedol, že sťažovatelia súhlasia s upustením od ústneho pojednávania, a zároveň zopakoval argumentáciu svedčiacu v prospech porušenia práv sťažovateľov vrátane aktuálnej judikatúry ústavného súdu v obdobných veciach.

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

12. Ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 27 P 448/2013 zistil, že vo veci boli až dosiaľ vo vzťahu k predmetu sťažnosti vykonané tieto pre jej posúdenie relevantné procesné úkony:

- 19. decembra 2013 bol podaný návrh na rozvod manželstva,
- 4. februára 2014 okresný súd ustanovil maloletým deťom opatrovníka a vyžiadal si potrebné potvrdenia,
 - 2. apríla 2014 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito na účel uskutočnenia znaleckého dokazovania,
 - 26. mája 2014 okresný súd vydal uznesenie o ustanovení znalca, zároveň uložil odporcovi zložiť preddavok na trovy dokazovania (16. júna 2014 odporca podal proti tomuto uzneseniu odvolanie, pretože povinnosť zložiť preddavok na trovy dokazovania bola uložená iba jemu),
 - 2. júla 2014 bol spis doručený krajskému súdu,
 - 21. augusta 2014 krajský súd rozhodol o odvolaní odporcu tak, že rozhodnutie okresného súdu zrušil (28. augusta 2014 spis doručený okresnému súdu),
 - 14. októbra 2014 okresný súd znovu rozhodol o trovách znaleckého dokazovania,

- 24. novembra 2014 okresný súd zaslal spis znalcovi,
- 10. februára 2015 bol okresnému súdu doručený znalecký posudok,
- 21. augusta 2015 okresný súd nariadil pojednávanie na 11. november 2015,
- 11. novembra 2015 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 9. február 2016 na účel uskutočnenia poradenstva obom rodičom a pohovoru s maloletými deťmi so zameraním na zverenie do starostlivosti rodičov,
- 9. februára 2016 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 12. apríl 2016, s tým, že 11. apríla 2016 budú vypočuté maloleté deti v kancelárii predsedníčky senátu,
- 12. apríla 2016 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 17. august 2016 s tým, že okresný súd nariadil rodičom, aby motivovali deti k striedavej osobnej starostlivosti a túto si vyskúšali,
- 17. augusta 2016 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 11. október 2016 s tým, že 3. októbra 2016 sa uskutoční výsluch maloletých v kancelárii sudkyne,
- 11. októbra 2016 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok (29. novembra 2016 podala odvolanie sťažovateľka),
- 31. januára 2017 bol spis predložený krajskému súdu,
- 6. júla 2017 krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľky tak, že v časti odvolaním napadnutého výroku o výživnom rozhodnutie potvrdil a v časti výroku týkajúceho sa úpravy styku otca s maloletými rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie,
- 25. augusta 2017 okresný súd ustanovil znalca (12. septembra 2017 sťažovateľka doručila okresnému súdu podanie, v ktorom ho upozornila na zjavne neopodstatnené otázky, ktoré mal zodpovedať znalec, pretože sa týkali vhodnosti striedavej osobnej starostlivosti, o ktorej však už okresný súd právoplatne rozhodol),
- 8. novembra 2017 okresný súd vydal uznesenie, ktorým nadbytočné otázky pre znalca vypustil a niektoré pozmenil,
- 8. januára 2018 sťažovateľka požiadala o oslobodenie od súdnych poplatkov (31. januára 2018 okresný súd uznesením nepriznal sťažovateľke oslobodenie od súdnych poplatkov),
- 5. februára 2018 okresný súd zaslal spis znalkyni,

- 27. marca 2018 znalkyňa podala znalecký posudok,
- 19. apríla 2018 okresný súd nariadil pojednávanie na 5. september 2018,
- 5. septembra 2018 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 28. november 2018 s tým, že 26. novembra 2018 budú vypočuté deti,
- 28. novembra 2018 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, na ktorom bol vyhlásený rozsudok, účastníci sa vzdali práva podať odvolanie.

III.

13. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Sťažovatelia sa sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v zmysle ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

15. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

16. Pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie už označených základných práv ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

17. Základnou povinnosťou súdu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

18. Táto povinnosť súdu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. V súčasnosti od 1. júla 2016 tieto povinnosti vychádzajú zo zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej aj „CMP“), najmä z čl. 12 CMP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného mimosporového poriadku so zohľadnením osobitostí jednotlivých druhov konaní tvoriacich predmet úpravy týchto poriadkov.

19. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu (napr.

I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

20. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom napadnutého konania bol návrh sťažovateľky na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletým deťom. Konania tohto typu tvoria štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto vec nemožno posúdiť ako právne zložitú. I keď možno pripustiť istú mieru skutkovej zložitosti veci vyplývajúcu z potreby znaleckého dokazovania, ktoré muselo byť po zrušení prvého rozhodnutia krajským súdom zopakované, nešlo o takú komplikovanú záležitosť, ktorá by vyžadovala osobitný prístup okresného súdu. Prieťahy v konaní na okresnom súde preto nie je možné považovať za dôsledok vyvolaný právnou alebo skutkovou zložitou prejednávanej veci. Judikatúra ústavného súdu zdôrazňuje špecifickú povahu konaní týkajúcich sa rodičovských práv vyžadujúcich si prístup s osobitnou starostlivosťou (napr. III. ÚS 254/2015). Povaha tohto konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prieťahom (m. m. I. ÚS 419/2015).

21. Správanie účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zo zistení ústavného súdu s prihliadnutím na prehľad procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní nevyplýva, že by celková dĺžka napadnutého konania bola negatívne ovplyvnená správaním maloletých sťažovateľov. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľky, ústavný súd len pre úplnosť uvádza, že negatívne a účelovo možno vnímať odôvodnenie jej opravného prostriedku uplatneného proti rozsudku okresného súdu, v ktorom v rámci namietaného výroku o styku otca s maloletými deťmi žiadala úplne rovnaký rozsah, ako vymedzil okresný súd v odvolaní napadnutom rozhodnutí, s rozdielom spočívajúcim (iba)

vo výmene párných a nepárných rokov. Túto skutočnosť ústavný súd zohľadnil v rámci rozhodovania o finančnom zadost'učinení.

22. Okolnosťami majúcimi vplyv na plynulosť postupu konania bolo rozhodovanie o odvolaní s'ťažovateľky proti rozsudku okresného súdu z 11. októbra 2016, ako aj o jej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov. Uvedené procesné aktivity s'ťažovateľky síce predĺžili celkovú dobu súdneho konania, ústavný súd však v tejto súvislosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania oprávnená osoba zodpovednosť za predĺženie konania neznáša, nemožno ju ale v takomto prípade pripísať ani na vrub štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (m. m. III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, III. ÚS 132/2012).

23. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných priet'ahov v doterajšom priebehu konania. Z prehľadu procesných úkonov zistených zo spisu možno sumarizovať, že okresný súd konal v namietanom konaní trvajúcim ku dňu podania ústavnej s'ťažnosti 4 roky a 8 mesiacov v zásade plynulo, no neefektívne. O neefektívnej činnosti okresného súdu v posudzovanom konaní svedčí viacero jeho nesprávnych procesných úkonov. Z nich možno spomenúť napríklad uznesenie o ustanovení znalca z 26. mája 2014, v ktorom okresný súd nesústredene uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy dokazovania iba odporcovi, a preto bolo toto uznesenie na základe odvolania podaného odporcom krajským súdom zrušené. Okresný súd musel o tejto otázke znovu rozhodnúť, čo si vyžiadalo celkovo 5 mesiacov, ktoré boli venované iba otázke rozhodovania o preddavku na trovy dokazovania. Ďalší nesústredený postup okresného súdu možno vidieť v uznesení z 25. augusta 2017, ktorým okresný súd uložil znalcovi povinnosť zodpovedať otázky, ktoré sa týkali striedavej starostlivosti o maloletých, hoci otázka zverenia do osobnej starostlivosti jedného z rodičov bola už právoplatne rozhodnutá. Na základe podania s'ťažovateľky, v ktorom ho na túto skutočnosť upozornila, vydal okresný súd 8. novembra 2017 nové uznesenie, ktorým nadbytočné otázky pre znalca vypustil. Týmto nesústredeným postupom však okresný súd predĺžil celkové konanie o ďalšie 3 mesiace. Napokon, po podaní druhého znaleckého posudku (27. marca 2018)

nariadil okresný súd termín pojednávania až na 5. september 2018, čo ústavný súd považuje za neodôvodnené predĺženie konania o ďalších 6 mesiacov.

24. O neefektívnosti postupu okresného súdu svedčí okrem spomenutého i značné množstvo pojednávanií (2. apríla 2014, 11. novembra 2015, 9. februára 2016, 12. apríla 2016, 17. augusta 2016, 11. októbra 2016, 5. septembra 2018, 28. novembra 2018) a tri výsluchy maloletých detí (11. apríl 2016, 3. október 2016, 26. november 2018). Napriek tomu okresný súd nedospel k takému dôkaznému stavu, ktorý by mu umožnil prijať konečné meritórne rozhodnutie aj vo vzťahu k otázke úpravy styku otca s maloletými deťmi. Na pojednávaní uskutočnenom 11. októbra 2016 síce došlo po viac ako 3 rokoch od začatia konania k vyhláseniu rozsudku, ktorý však bol na základe podaného opravného prostriedku zrušený.

25. V tejto súvislosti sa žiada poukázať na ustálenú judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07).

26. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska skutkovej a právnej náročnosti veci, správania sťažovateľov, postupu okresného súdu poznamenaného neefektívnou a nesústredenou nečinnosťou, zohľadňujúc pritom charakter a význam predmetu napadnutého konania, ústavný súd dospel k záveru, že neefektívnym postupom okresného súdu došlo k zbytočným prietahom v napadnutom konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

III.

27. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy druhej vety ak porušenie práv alebo slobôd podľa čl. 127 ods. 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

28. Aj napriek záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie ich veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd neprikázal, aby okresný súd vo veci konal bez zbytočných prietáhov, pretože pred rozhodnutím o podanej ústavnej sťažnosti sťažovateľov bolo aj v zostávajúcej otázke úpravy styku otca s maloletými deťmi konečným spôsobom rozhodnuté, a to rozsudkom č. k. 27 P 448/2013-589 z 28. novembra 2018, pričom účastníci konania sa vzápätí vzdali práva podať proti tomuto rozsudku odvolanie, čím je konanie právoplatne skončené.

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

30. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'účinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

31. Sťažovatelia žiadali o priznanie finančného zadost'účinenia každému vo výške po 4 000 € a v tejto súvislosti uviedli, že ide o jednoduchú právnu vec, ktorá sa dotýka ochrany záujmov maloletých detí a ich osobného statusu, pretože otázka úpravy styku s ich otcom má vplyv na to, v akom časovom rozsahu budú vo výchovnom prostredí otca a v jeho

starostlivosti, pričom aj sťažovateľke ako matke záleží na tom, aby styk s otcom bol upravený takým spôsobom, ktorý bude v najlepšom záujme maloletých a v ich prospech. Zároveň zdôraznili, že v súvislosti s predmetným konaním boli maloletí sťažovatelia viackrát vypočúvaní a stresovaní.

32. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádzalo do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

33. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na doterajšiu dĺžku napadnutého konania (4 roky a 8 mesiacov) a v rámci neho na obdobie neefektívnej činnosti okresného súdu, rozobratej na inom mieste tohto nálezu (body 23 a 24) a vyplývajúcej i z chronológie namietaného konania. Osobitne prihliadol na to, čo bolo „v hre“ pre maloletých sťažovateľov a čo pre sťažovateľku ako ich matku. Je potrebné zdôrazniť, že vo veci (v jej neskoršom štádiu) išlo o vyriešenie vzťahu medzi rodičmi a maloletými deťmi na čas po rozvode manželstva, čo vzhľadom na všeobecnú citlivosť týchto porozvodových vzťahov vyžaduje zvýšenú starostlivosť o plynulý a ničím nerušený priebeh konania za súčinnosti účastníkov konania. Napriek kritike efektívnosti postupu okresného súdu, ktorá sa nepochybne podpísala na dĺžke namietaného konania, nemožno úplne ignorovať správanie rodičov maloletých detí, ktorí síce akcentovali najlepší záujem maloletých detí, túto víziu však nepremietli do svojho konania a neboli ochotní viesť konštruktívny dialóg týkajúci sa ich starostlivosti, a uprednostniť tak ich záujem nad svojím vlastným. Týmto spôsobom samotní rodičia prispeli k vytvoreniu priestoru pre viacnásobné výsluchy maloletých detí (na účel naplnenia ich vlastnej predstavy o stretávaní sa s rodičom, ktorému neboli zverené) a k predlžovaniu konania, ktoré najviac zasiahlo práve maloletých sťažovateľov (pozri obsah zápisníc o ich výsluchoch, pozn.). Zároveň ústavný súd prihliadol

na to, že styk s maloletými deťmi sa realizoval na základe neodkladného opatrenia vydaného v tejto veci i na základe dohôd rodičov a ich spor tak pretrvával najmä v rovine súdnej (formálnej). Uvedené skutočnosti ústavný súd osobitne zohľadnil pri rozhodovaní o výške primeraného finančného zadosťučinenia, a preto sťažovateľke priznal finančné zadosťučinenie v sume 100 € a maloletým sťažovateľom každému po 400 €, čo považoval za primerané konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku nálezu).

34. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Právny zástupca sťažovateľov vyčíslil trovy konania sumou 1 031,52 € za štyri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastupovania, podanie sťažnosti, vyjadrenie k stanovisku okresného súdu a poradu s klientkou).

35. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2017, ktorá bola 921 €, keďže ide o úkony právnej služby vykonané v roku 2018. Náhradu trov konania priznal za tri úkony právnej služby – prevzatie a prípravu zastupovania, podanie sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2018 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) znížená o 50 % tarifnej odmeny (§ 13 ods. 2 vyhlášky) pri zastupovaní dvoch alebo viacerých sťažovateľov predstavuje sumu 76,75 €. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 9,21 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 85,96 € za jeden úkon uskutočnený v roku 2018. Odmena advokáta za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom tak predstavuje celkovú sumu 257,88 € za jedného sťažovateľa, t. j. za troch sťažovateľov 773,64 € (bod 3 výroku nálezu). Poradu sťažovateľky s jej právnym zástupcom uskutočnenú 15. novembra 2018 nevyhodnotil ústavný súd ako úkon relevantný pre rozhodnutie vo veci samej, preto odmenu zaň nepriznal a zvyšnej časti návrhu sťažovateľov týkajúceho sa trov konania nevyhovel.

36. Náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. januára 2019